

השתתחות על קברי צדיקים

סוטה דף לד עמוד ב: ויעלו בנגב ויבא עד חברון - ויבאו מבעי ליה! אמר רבא: מלמד, שפירש כלב מעצת מרגלים והלך ונשתטח על קברי אבות, אמר להן: אבותי, בקשו עלי רחמים שאנצל מעצת מרגלים.

תענית דף טז עמוד א: למה יוצאין לבית הקברות? פליגי בה רבי לוי בר חמא ורבי חנינא. חד אמר: הרי אנו חשובין לפניך כמתים, וחד אמר: כדי שיבקשו עלינו מתים רחמים. מאי בינייהו? איכא בינייהו קברי נכרים.

ריטב"א: מאי בינייהו איכא בינייהו קברי גוים. פ"י כל היכא דאיכא קברי ישראל הא עדיפא דאיכא תרתי, ומאי דאיכא בינייהו היינו היכא דליכא קברי ישראל ואיכא קברי גוים, וי"ל דאפילו בדאיכא קברי ישראל קסבר קברי גוים עדיפא לומר הרי אנו חשובים כמתים הללו, דאילו קברי ישראל חיים הם חשובים.

שולחן ערוך אורח חיים סימן תקעט סעיף ג: שבע תעניות האלו, אחר שמתפללים, יוצאים כל העם לבית הקברות ובוכים ומתחננים שם, כלומר: הרי אתם מתים כאלו, אם לא תשובו מדרככם (ולפי זה אם אין קברי ישראל הולכים על קברי כותים) (גמרא).

משנה ברורה: קברי כותים - עיין במ"א שכתב דלפי טעם השני הנאמר בגמרא שהוא כדי שיבקשו המתים עלינו רחמים אין לילך לקברי כותים עיין שם בגמרא ובפרט לפי נוסח שלנו שאומרי' בער"ה ועוה"כ על ביה"ק בודאי צריך דוקא קברי ישראל [מ"א] ולבד כ"ז במקומות שמעמידין גילולים על קבריהן בודאי אין נכון להתפלל שם.

ספר מהרי"ל (מנהגים) הלכות תענית: ואמר דנראה לו טעם אחר משום דבבית הקברות מקום מנוחת הצדיקים, ומתוך כך הוא מקום קדוש וטהור והתפלה נתקבלה ביותר על אדמת קדש. והמשתטח על קברי הצדיקים ומתפלל אל ישים מגמתו נגד המתים השוכבים שם, אך יבקש מאת השם יתברך שיתן אליו רחמים בזכות הצדיקים שוכני עפר תנצב"ה.

אבות דר' נתן פרק מא: כל המקבל עליו ארבעה דברים מקבלין אותו להיות חבר. אינו הולך לבית הקברות. ואינו מגדל בהמה דקה...

מסכת שמחות פרק ד: והמלוין אותו אומרין לו לך בשלום, שנאמר ואתה תבוא אל אבותיך בשלום. ומצינין את כל בית הקברות, ובונים נפש על הקבר, והצדיקים אין בונים להם נפש על קברותיהם שדבריהם הם זכרונם. ולא יפנה אדם לבקר הקברות.

מסכת שמחות פרק ח: יוצאין לבית הקברות ופוקדין כל המתים עד שלשים יום, ואין חוששין משום דרכי האמורי. ומעשה שפקדו אחד אחר שלשים יום, וחיה עשרים וחמש שנים ואחר כך מת, ואחר הוליד חמשה בנים ואחר כך מת.

רמב"ם הלכות אבל פרק ד הל' ד: והצדיקים אין בונים להם נפש על קברותיהם שדבריהם הם זכרונם, ולא יפנה אדם לבקר הקברות.

רדב"ז: ופירוש לבקר הקברות הוא לפתוח הקבר לפקוד את המת וזה יש בו מדרכי האמורי, אבל לפקוד הקברות מבחוץ אין חשש בזה וכן נהגו כל ישראל לפקוד את מתיהם ולהשתטח על קבריהם.

שו"ת הריב"ש סימן תכא: כלומר: שאין להביט אל בית הקברות ולבנין שעל קבריהם, כי אם למעשיהם...

שו"ת חתם סופר חלק ב (יורה דעה) סימן שלח: לפנים בישראל היה נוהגים ללקט עצמות ע"כ קברו במהמורות עד שתעכל הבשר ושוב ליקטו עצמות וקברו במקומן ע"ש ומשמע שהיה קבר עראי בעלמא ושם היה אפשר לקום אחרי נופלו וזוהי מייירי המסכת שמחות ומשבתלו מהמורות כבר בימי אמוראים שבירושלמי שוב ל"ש שיקום מקברו א"כ ממילא שוב אסור לבקר הקבר משום דרכי האמורי נמצא מברייטא זו למד הרמב"ם דאין לפנות לבקר בבית הקברות כלל משום דרכי האמורי ולפענ"ד כוונת האמת.

חזקוני דברים פרק לד: עד היום הזה שלא יקבר איש אצלו כענין שנעשה בבית אל ושלא ידרשו בו שואלי מתים.

בראשית רבה פרשת ויחי פרשה צו: מפני מה בקש יעקב אבינו שלא יקבר במצרים? שלא יעשו אותו עבודת כוכבים...

ב"ח יורה דעה סימן ריז: עוד ראיתי תשובה על שם מוהר"ר חיים פלטיאל (ע"י שו"ת מהר"ם ב"ר ברוך ד"ל ס"י קסד) על הנודרים לילך לבית הקברות קצת היה נראה כדורש אל המתים דכלב שנשתטח על קברי אבות (סוטה לד ב) התפלל לשם במקום קדושה כדי שתהא תפילתו נשמעת וכדכתיב באברהם (בראשית יט כז) אל המקום אשר עמד שם אלמא שהמקום גורם א"י מי שביזה את המת ולכבודו משתטח על קברו זה מצינו (חגיגה טז ב, כב ב, יומא פז א, מכות ה ב) אך נשים ובני אדם שאינן יודעין זה לא ידעתי הליכתן למה ואני רגיל לפתוח להן בחרטה ויתירו להם הנדר ויתן לצדקה מה שהיה מוציא על הדרך ואח"כ יתן מה ששעור כפי שהיה טרחו והילוכו וזה יתן לצדקה וינצל מצעקה ע"כ. מיהו כבר החזיקו במנהג זה ואין מוחה ויש לזה סמך בספר הזוהר (פ"י אחרי ע ב - עא ב) ודוקא להשתטח על קברי אבות ולהתפלל לפניו יתברך על כל צרה שלא תבוא בזכות אבותיו הנקברים פה וכיוצא בזה וכבר נתקנו סדרי התפילה למשתטחים על קברי אבות ואין לשום מורה למנוע ולבטל מנהג זה.

שו"ת משפט כהן סימן קמז: אות א' מערכת א"י. כתב, דמותר לצאת מא"י לחו"ל להשתטח על קברי הצדיקים, מצד שהיא מצוה רבה. ולע"ד צ"ע טובא. דנהי שמצינו בכלב שהשתטח על קברי אבות, וכיו"ב בכ"מ בגמ', אבל ודאי לענין מצוה היש פנים לומר דעל כל קברי הצדיקים שבעולם מצוה להשתטח, זה לא ניתן להאמר כלל, א"כ הלא רבו מאד קדושים וטהורים, ועיקר הקדושה של הצדיקים הראשונים, למי כל חמדת ישראל, הלא הוא באה"ק, ולמה לן לאהדורי דוקא על קברי חו"ל. והלא גם בת"ת ס"ל לר"י (ע"ז י"ג) בדי"א כשאינו מוצא ללמוד, אבל כשמוצא, אסור, ולא איפסיקא כותי" כ"א מטעם שלא מן הכל אדם זוכה. ופשוט הדבר שאין זה שייך לענין ההשתטחות אקברי צדיקים, דלא שייך כ"א ברבו שלמד ממנו ורואה בו סי' ברכה, או אולי מזה דוקא יזכה ולא מאחר, אבל לזכות השתטחות על קברי צדיקים מני"ל לחלק בין צדיק לצדיק. ומכש"כ שצדיקים שבא"י הלא המה הגבורים אשר מעולם שאין דוגמתם, ואיך יתכן לומר שתהי' מצוה לצאת עבור זה לחו"ל. ועל עיקר המצוה לא ידענא, דמצינו רק שהיא תועלת, שע"כ הצדיקים מבקשים עליו רחמים, אבל מצוה מני"ל. ואולי כיון שהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים (במות ס"ד), א"כ זהו גופו מצוה שיגרום לצדיקים שירבו בתפילה לעשות רצון השי"ת, וק"ו שהרי גדולים צדיקים במיתתם (חולין ז'). ועפ"ז אולי י"ל שעל קברי אבותיו ורבותיו, אף שהם קטנים במעלה נגד צדיקי אה"ק הקבורים שם, מ"מ אולי מתוך דקריבא דעתייהו יותר לגבי, כדאשכחנא ג"כ בהשתדלות אקברי' דרב חייא: מתניתא דמר מתנינא (ב"מ פ"ה), א"כ יותר ירבו בתפילה, נמצא שיש בזה מצוה יותר גדולה. מ"מ אין הדבר ברור כלל לע"ד לומר, שלא תספיק אהבת אבות העולם ישני חברון, עד שנצרך לצאת ע"ז מא"י לחו"ל. ומה טובו דברי הגאון המחבר שליט"א, דבת"ח, דמתבטל מת"ת, המניעה טובה. והכל לשם שמים.